Strategi for forskningsinfrastruktur 2022-2030

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Revidert versjon 27. februar 2026

Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) ved UiO har Norges fremste og flere internasjonalt ledende samfunnsvitenskapelige forskningsmiljøer. For å opprettholde og styrke denne posisjonen, er det avgjørende at våre ansatte og studenter har tilgang til moderne forskningsinfrastruktur, som i tillegg til verktøy også inkluderer støtte og fagkompetanse. Denne ambisjonen er i tråd med UiOs Strategi 2030,[1] som sier at UiO skal fremme utvikling og deling av forskningsinfrastruktur og dataressurser for å styrke den uavhengige, banebrytende og langsiktige forskningen.[2]

Infrastrukturbehovene innen samfunnsvitenskapene endrer seg raskt, ikke minst som følge av den pågående digitaliseringen og utviklingen av nye teknologier basert på tungregning, algoritmer og kunstig intelligens (KI). En robust forskningsinfrastruktur er kritisk for å utnytte mulighetene denne utviklingen fører med seg.

Forskningsinfrastruktur er nødvendig for å håndtere data i hele forskningsprosessen fra innhenting, lagring og analyse til arkivering og deling. Våre forskere har behov for verktøy for innsamling og produksjon av både kvalitative og kvantitative forskningsdata. Dette kan dreie seg om fasiliteter for nevrovitenskapelig og eksperimentell forskning, digitale løsninger for intervjuer og spørreskjemaer, med mulighet for dynamisk tilbakemelding og oppsummering, samt automatisk transkribering og annotering av lyd og bilde. Det kreves infrastruktur og kapasitet for lagring, forvaltning, analyse og deling av data, både i liten og stor skala, og med varierende kompleksitet og sensitivitet, og med ulike krav til sikkerhet og personvern. Det er behov for infrastruktur for analyse og tungregning, og kompetansen innen nye teknologier og KI må styrkes. Når data er analysert er det behov for tjenester for å arkivere og dele både publiserte og upubliserte data for gjenbruk, også utover prosjektets levetid. Fakultetet må jobbe for å sikre at forskningen blir så god, effektiv og sikker som mulig i alle delene av forskningsprosessen.

Denne strategien adresserer først noen generelle strategiske mål for fakultetet knyttet til prioritering og finansiering av infrastruktur. Delveikartet for HUMSAM i UiOs veikart for forskningsinfrastruktur[3] fremhever fire kategorier av infrastruktur som særlig relevante for samfunnsvitenskapene: Databaser og datahåndtering, KI og tungregning, laboratorievirksomhet, og kompetansemiljøer. Strategien presenterer fakultetets behov

[1] Strategi 2030 «Kunnskap – ansvar -engasjement: For en bærekraftig verden»: https://www.uio.no/om/strategi/strategi-2030/

[2] UiO har en nettside som redegjør for organiseringen av infrastrukturarbeidet ved universitetet: https://www.uio.no/forskning/infrastruktur/

[3] Gjeldende veikart for UiO er fra juni 2025: https://www.uio.no/forskning/infrastruktur/uios-veikart-niva-1-2025.pdf og tematisk delveikart for HUMSAM fra juni 2025 (internt): https://www-int.uio.no/for-ansatte/nettverk-moter/fellesadm/forskningsinfrastruktur/veikart/delveikart_humsam_03062025.pdf

og prioriteringer for hver av disse kategoriene. Vedlegget presenterer fakultetets prioriterte infrastrukturer, som også er omtalt i UiOs veikart. Fakultetets strategi må også leses i relasjon til Norsk veikart for forskningsinfrastruktur,[4] og vil oppdateres og revideres ved behov.

1. Generelle strategiske mål

Fakultetets prioriteringer kan være drevet av de enkelte grunnenhetene, fakultetsledelsen eller av UiOs overordnede ledelse og sentrale støtteenheter. Investering i forskningsinfrastruktur representerer ofte betydelige kostnader, både i form av engangskostnader knyttet til innkjøp og installasjon, samt løpende drifts- og vedlikeholdskostnader. En helhetlig strategi for forskningsinfrastruktur bør derfor også omhandle finansiering og drift.

UiO legger til grunn at mindre investeringer og behov dekkes av grunnenhetene selv. Fakultetene er ansvarlige for å avsette midler til å håndtere behov av middels størrelse. Behov som ligger i området 2-10 MNOK kan søkes finansiert gjennom UiOs utlysninger for forskningsinfrastruktur. For mer omfattende behov er det mulig å søke om midler gjennom nasjonale og internasjonale støtteordninger for infrastruktur.

En økonomisk bærekraftig driftsmodell for en forskningsinfrastruktur forutsetter både et behov i fagmiljøene og en reell betalingsevne og -vilje blant forskerne. Både utstyrstunge infrastrukturer og kompetanseplattformer bør organiseres som leiested for å sikre at infrastrukturen gjøres tilgjengelig for flest mulig og at driftskostnadene fordeles på en hensiktsmessig måte mellom eierne og brukerne av infrastrukturen.

Forskningsinfrastruktur som eies av andre institusjoner eller som befinner seg i randsonen av UiO kan ha stor betydning for våre forskere. Norge er et lite land, og flere av våre fagfelt er relativt små. En avklart arbeidsfordeling mellom institusjonene og god utnyttelse av fellesskapets ressurser er avgjørende for fagutviklingen og for samfunnets tillit til forskningssystemet.

Fakultetet skal:

- Etablere et rådgivende arbeidsutvalg bestående av ressurspersoner fra grunnenhetene som kan bistå fakultetsledelsen i saker knyttet til forskningsinfrastruktur.
- Arbeide for at grunnenhetenes og fakultetets prioriteringer blir tydeliggjort og fulgt opp i organisasjonen.
- Fremme en sterkere bevissthet om behovet for og ansvar knyttet til finansiering av forskningsinfrastruktur på alle nivåer, med spesielt fokus på løpende kostnader inkludert drift og produksjon.

[4] Norsk veikart for forskningsinfrastruktur 2025: https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/2025/norsk-veikart-for-forskningsinfrastuktur-fra-2025.pdf

- Jobbe for at infrastrukturkostnader (inkludert støttefunksjoner og -personell) rutinemessig budsjetteres i søknader om eksternfinansiert forskning.
- Jobbe for at infrastrukturene utvikles på en måte som sikrer bred tilgang for forskere og studenter og god utnyttelse av ressursene, for eksempel gjennom etablering av leiested og kjernefasiliteter.
- Bidra aktivt i interne strategiske fora og organer, som de ulike fagrådene for forskningsinfrastruktur ved UiO, for å synliggjøre og fremme behovene til våre forskere.
- Ha tett dialog med Seksjon for avansert brukerkontakt i IT-avdelingen om fagmiljøenes behov og fakultetets prioriteringer.
- Arbeide for at kriteriene i både interne og eksterne utlysninger er tilpasset og i samsvar med behovene til våre forskere.
- Jobbe for at sentrale strategiske dokumenter og veikart, både internt og nasjonalt, tar høyde for infrastrukturbehovene innen samfunnsvitenskapene.
- Fakultetet vil jobbe for at våre forskere gjøres kjent med og kan ha glede av nasjonale og regionale infrastrukturer med teknologisk eller tematisk relevans for sitt arbeid. Dette gjelder f.eks. den nasjonale infrastrukturen Peace Science Infrastructure ved PRIO og regionale teknologiske kjernefasiliteter ved Helse Sør-Øst og Oslo Universitetssykehus.

2. Databaser og datahåndtering

Databaser og registerdata utgjør en omfattende og etterspurt forskningsinfrastruktur innen samfunnsvitenskapene. Investeringer i lokal og nasjonal infrastruktur som støtter hele datahåndteringskjeden, fra sikker innsamling, lagring og analyse til arkivering og deling, er derfor helt nødvendig. Spesielt bør infrastrukturen og kompetansen som er nødvendig for å håndtere komplekse data med restriksjoner knyttet til personvern, formål, tidsrammer og opphavsrett videreutvikles og styrkes. Det er for eksempel behov for trygg oppbevaring og tilgjengeliggjøring av dokumentasjon fra etnografiske feltarbeid.

Fakultetet skal:

- Støtte etableringen og videreutviklingen av KODEM, som er en nasjonal forskningsinfrastruktur innen surveyforskning.
- Prioritere videreutvikling og tilpasning av infrastruktur for registerbasert samfunnsvitenskapelig forskning og initiativer for å styrke håndtering og analyse av personsensitive data, herunder helsedata.
- Arbeide for økt praktisering av FAIR-prinsippene i forskningsmiljøene.
- Bevisstgjøre forskerne om tekniske løsninger for arkivering av forskningsdata, hvilke data som passer hvor, og bidra til å videreutvikle løsninger for arkivering.

- Ha god dialog med eiere av eksterne databaser og registre (som SSB og Folkehelseinstituttet) for å sikre enkel og rimelig tilgang til kildedata.

3. KI og tungregning

Økt tilgjengelighet av data og utviklingen innen KI (inkludert store språkmodeller) har utløst nye og voksende behov for beregningsressurser og kompetanse. Fakultetet må satse strategisk på KI for å sikre at våre forskere og studenter henger med i utviklingen og kan nyttiggjøre seg de mulighetene som følger i kjølvannet av digitaliseringen og nye analysemetoder. Denne utviklingen gir også nye utfordringer knyttet til juss, personvern, etikk og informasjonssikkerhet. Forskere og studenter har behov for infrastruktur og tilstrekkelig kompetanse til å ta i bruk KI i alle faser av forskningsprosessen og kritisk vurdere resultatene som genereres av KI.

Fakultetet skal:

- Arbeide for at UiOs tungregnefasiliteter legger til rette for et grensesnitt og en tilgjengelighet tilpasset våre forskeres behov og kompetanse.
- Jobbe for at KI-løsninger gjøres tilgjengelig innenfor UiOs infrastruktur (f.eks. TSD) for å muliggjøre analyser på personsensitive data.
- Bidra til å utvikle og tilpasse KI-verktøy for samfunnsvitenskapelig forskning.
- Jobbe for å heve bevisstheten og kompetansen om datasikkerhet, personvern og kildekritikk blant våre studenter og ansatte når det gjelder bruk av KI.
- Jobbe for å sikre tilgang til regnekraft, inkludert GPU-kapasitet, gjennom lokale og nasjonale anlegg.
- Sikre tilgang til kompetanse og støttefunksjoner som hjelper forskergrupper å ta i bruk og tilpasse åpne KI-modeller i sikre omgivelser.
- Etablere rammer som legger til rette for ansvarlig bruk av eksterne KI-tjenester når interne løsninger ikke er tilstrekkelige.
- Bidra til at UiOs KI-plattformer i størst mulig grad videreutvikles slik at de tilbyr funksjonalitet som dekker forskernes behov for litteratursøk, dataanalyse, metodeutvikling og andre nye bruksområder.
- Bidra til tverrfaglige møteplasser og opplæring som styrker KI-kompetanse og fremmer deling av god praksis på tvers av fagmiljøer.

4. Laboratorievirksomhet

Laboratorievirksomheten er en sentral del av forskningen ved Psykologisk institutt og svært viktig for fakultetets internasjonale posisjon. Denne virksomheten er i stor grad drevet av teknologisk utvikling, og har et betydelig utviklingspotensial og investeringsbehov. God tilgang på moderne labfasiliteter og støttefunksjoner er en

nøkkel for videre utvikling og styrking av allerede ledende forskningsmiljøer ved fakultetet. For å sikre bred tilgang og videreutvikling er det viktig at virksomheten er organisert på en økonomisk og faglig bærekraftig måte, fortrinnsvis gjennom kjernefasiliteter og leiestedmodell, med solid forankring og støtte i fagmiljøene.

Fakultetet skal:

- Støtte videreutviklingen av laboratoriefasilitetene, inkl. kjernefasiliteter som CTNC og søknader til Forskningsrådets INFRASTRUKTUR-program.
- Bidra til å styrke og samordne de tekniske og administrative ressursene som er knyttet til laboratorievirksomheten.
- Bidra til å organisere laboratorievirksomhet som leiesteder for å fremme bærekraftig og profesjonell drift og deling og tilgjengelighet på tvers av enheter.
- Arbeide for konsolidering av laboratorier med lignende utstyr for å unngå fragmentering og sikre god utnyttelse av ressursene.

5. Kompetansemiljøer

Kompetansemiljøer er sentrale for at fakultetets forskere og studenter skal kunne utnytte de digitale og fysiske infrastrukturene fullt ut, og utgjør en naturlig og integrert del av samfunnsvitenskapelig forskningsinfrastruktur. Robust og institusjonalisert kompetanse kan bidra til å bygge og vedlikeholde viktig erfaring og ekspertise uavhengig av enkeltprosjekter. Digitaliseringen og nye metoder gjør det ekstra viktig å styrke kompetansen og støttefunksjonene knyttet til datahåndtering, KI, etikk og lovverk (personvern og opphavsrett).

Fakultetet skal:

- Arbeide for å sikre finansiering for støttefunksjoner og -personell (labingeniører, datarøktere, programmerere) for å bygge robust institusjonell kompetanse.
- Styrke samarbeidet med støtteenheter som Senter for digital forskerstøtte (DSC) og UiO IT for veiledning og opplæring i digitale verktøy, datahåndtering og personvern.
- Støtte videreutvikling av eksisterende kompetansemiljøer, som kjernefasiliteten CAPRO og kompetanseplattformene Capretto og SURVEY.
- Jobbe for at våre miljøer gis anledning til å utvikle robuste kompetansemiljøer innen samfunnsvitenskapene, og sørge for at velutviklede forskningsinfrastrukturer som dekker et reelt behov i fagmiljøene gis mulighet til å bli kjernefasiliteter.

Vedlegg: Eksisterende og prioriterte infrastrukturer ved fakultetet

Fakultetet har i UiOs veikart fremhevet flere infrastrukturer, hovedsakelig innen kategoriene databaser og datahåndtering, laboratorievirksomhet og kompetanseplattform. Disse prioriteringene er meldt inn av grunnenhetene som en del av revisjonen av UiOs veikart.

Kategori	Infrastruktur	Beskrivelse og status	Grunnenhet
Databaser og datahåndtering	KODEM (Koordinerte online paneler)	Nasjonal digital infrastruktur for innsamling av surveydata. Etablert i 2025 med finansiering fra NFR.	ISV (koordineres av UiB)
	Infrastruktur for registerbasert samfunnsviten-skapelig forskning	Skal styrke e-infrastruktur og regnekraft for registerdata. Er i en fase for kartlegging av behov.	ISS, ØI, PSI
	DIOKK (Datainnsamling, organisering, kobling og kontroll)	Infrastruktur under etablering for digitaliserte metoder og behandling av sensitive person- og helsedata.	PSI
Laboratorie-virksomhet	ImagingSociety: Center for societal neuroscience	Nasjonalt initiativ for MR-basert hjerneforskning koblet mot registre. Prioritert på UiOs veikart nivå 1.	PSI
	CTNC (Cognitive and Translational Neuroscience Cluster)	Etablert kjernefasilitet for MRI, EEG, søvnlab og blikksporing. Har store utviklingsbehov.	PSI
	PSI labs	Fysiske laboratorier for blant annet klinisk psykologi, EEG og VR som ikke inngår i CTNC.	PSI
Kompetanse-plattform	CAPRO (Capture and processing of life science big data)	Kjernefasilitet som tilbyr støtte til stordataanalyse, MRI-data og programvareutvikling	PSI
	Capretto	Kompetansehub som gir støtte innen databaser, survey, geodata og biologiske markører.	PSI
	SURVEY	Faglig nettverk og kompetansehub som tilrettelegger for bedre bruk av survey og survey-eksperimenter.	ISV